

Quick Scan NGE

Projectnummer: 366163
Referentienummer: SWNL
Datum: 16-04-2019

Kortenhoef

Gemeente Wijdmeren

Concept

Verantwoording

Titel	Kortenhoef
Subtitel	Gemeente Wijdmeren
Projectnummer	366163
Referentienummer	SWNL
Revisie	C1
Datum	16-04-2018
Auteur(s)	Joop Mentink
E-mailadres	joop.mentink@sweco.nl
Gecontroleerd door	Adrian Heslinga
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Marc Zwaanswijk
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Begrenzing plangebied	4
1.3	QuickScan NGE	5
1.4	Literatuur en archiefonderzoek.....	5
1.5	Leeswijzer	5
1.6	Disclaimer	5
2	Resultaten literatuur- en archiefonderzoek	6
2.1	IKME Kaartmateriaal	6
2.2	Luchtoorlog	6
2.3	EODD	6
2.4	Defensie- en oorlogsschade.....	6
2.5	Vergeldingswapens	6
2.6	Luchtfoto's	6
2.7	Gemeente Wijdmeren.....	7
3	Evaluatie en aanbevelingen.....	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Evaluatie	8
3.3	Aanbeveling	8
3.4	Slotwoord.....	8
	Bijlage 1 Luchtfoto's RAF	10
	Bijlage 2 Duitse verdedigingswerken Hilversum	13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

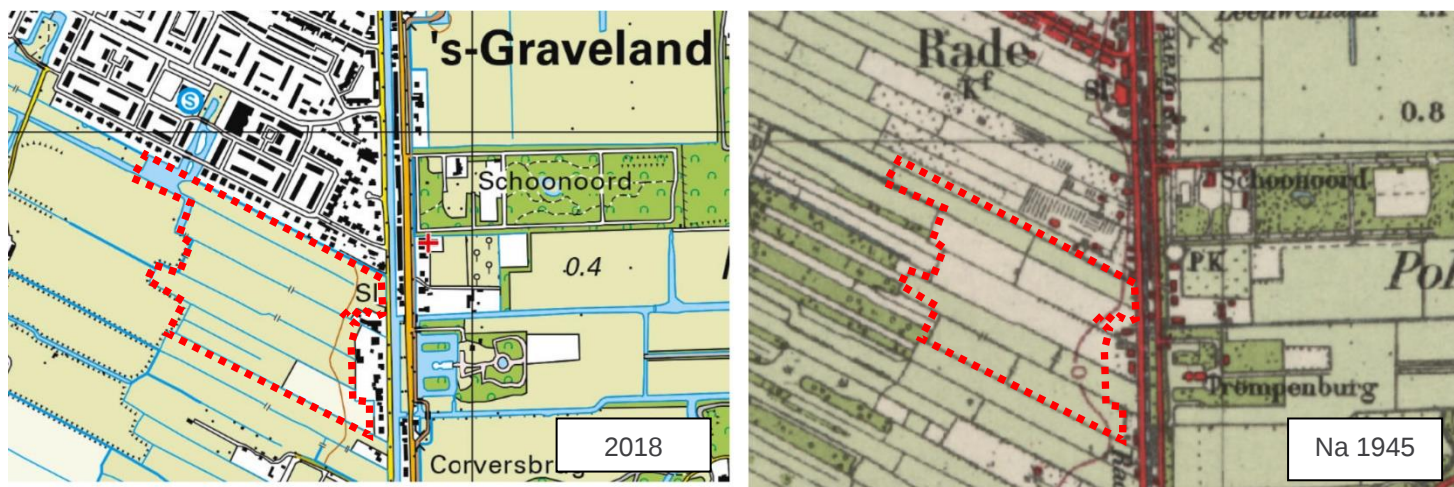
Voorzien zijn graaf- en boorwerkzaamheden voorzien die mogelijk de maaiveldniveaus uit de Tweede Wereldoorlog doorsnijden. De geplande ingrepen zijn daarom mogelijk vanuit openbare orde en veiligheid en arboveiligheid niet zonder risico.

De mogelijke aanwezigheid van explosieven in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog. Handelingen die leidden tot niet gesprongen conventionele explosieven in de bodem betroffen bijvoorbeeld het afwerpen van munitie, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, gevechten tijdens de begin-, tussen- en eindfase van de Tweede Wereldoorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden, e.d.

Akson heeft Sweco Nederland BV de opdracht verstrekt een QuickScan uit te voeren naar het risico op de aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) en het opstellen van een advies voor het meest efficiënte vervolgtraject.

1.2 Begrenzing plangebied

In figuur 1 is een snede uit kaartmateriaal opgenomen van na 2018 links en van na 1945 rechts (Topotijdreis). Het projectgebied is indicatief ingetekend met een rode stippellijn. De locatie was tijdens de oorlogsjaren in gebruik als grasland.

Figuur 1 Topotijdreis

Tijdens de onderzoeks- en realisatiefase zullen op diverse locaties boor- en graafwerkzaamheden verricht worden. Omwille van de veiligheid dient de kans op het treffen van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) onderzocht te worden. Onderhavig onderzoek betreft een QuickScan NGE waarin op hoofdlijnen de oorlog-gerelateerde handelingen op locatie en in de omgeving zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn globaal de naoorlogse handelingen in het gebied en de geplande ingreep beschouwd. Deze drie aspecten zijn met elkaar vergeleken. Op basis daarvan is een uitspraak gedaan over de mate waarin een verhoogde kans op het aantreffen van NGE verwacht mag worden.

1.3 QuickScan NGE

Bij een QuickScan wordt een beperkte hoeveelheid historische gegevens verzameld om vast te stellen of er sprake is van een 'redelijk vermoeden' op het aantreffen van CE in de (water)bodem. Hiervoor zijn geen richtlijnen opgesteld. De scope van het onderzoek is daarbij de positie van de projectlocatie, de ingreep en gebeurtenissen met een (arbitraire) marge van circa 500 meter daaromheen. De genoemde marge houdt rekening met het feit dat niet alle historische informatie plaats accuraat is.

1.4 Literatuur en archiefonderzoek

Voor de QuickScan zijn de volgende archiefinstellingen en literatuur geraadpleegd:

Vliegtuigcrashes

- Texlaweb (airwar.texlaweb.nl).
- Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (min. v. Defensie).
- Studie Brongers.

Vrij toegankelijke archieven

- Rijksdienst voor monumentenzorg, Defensie- en oorlogsschade.
- V1 & V2 inslagen kaart Nederland.
- Luchtfoto-archief WUR.
- IKME, Indicatieve Kaart Militair Erfgoed.
- Topotijdreis.

Lokale- en regionale overheid

- Gemeente Wijdereen, afd openbare orde en veiligheid.

1.5 Leeswijzer

In het voorliggende rapport komen de volgende aspecten aan de orde:

- resultaten literatuur en archiefonderzoek (hoofdstuk 2);
- evaluatie en aanbevelingen (hoofdstuk 3).

1.6 Disclaimer

De QuickScan is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Er zijn geen richtlijnen opgesteld voor het beantwoorden van de thesis "is er sprake van een redelijk vermoeden". De QuickScan is niet volgens de beoordelingsrichtlijn "Opsporen Conventionele Explosieven" WSCS-OCE uitgevoerd. Een QuickScan is gebaseerd op een (relatief) beperkt archiefonderzoek. Het is bij elke vorm van onderzoek altijd mogelijk dat relevante informatie niet wordt achterhaald.

2 Resultaten literatuur- en archiefonderzoek

In voorliggend hoofdstuk worden de resultaten van het literatuur- en het archiefonderzoek besproken.

2.1 IKME Kaartmateriaal

Op de militaire erfgoedkaart is voor de locatie zelf geen boven- en ondergronds militair erfgoed opgemerkt. Direct ten oosten van de projectlocatie is een gebied gemarkeerd als verdedigde stad, te weten Hilversum. In de verdedigde steden kunnen twee typen worden onderscheiden. In de eerste plaats zijn dit de steden die deel uitmaken van een verdedigingslinie, waarvan de verdedigingswerken niet alleen om de stad heen lagen, maar tevens deel uitmaken van een lineaire structuur (zie thema linies). Voorbeelden hiervan zijn Assen, Delft en Groningen. Verder zijn er verdedigde steden met een strategische betekenis, maar die geen deel uitmaken van een linie (de Duitsers noemden dit Stützpunkte), zoals bijvoorbeeld het zwaar verdedigde Hilversum waar de staf van de Wehrmacht huisde. Steden zijn doorgaans omringd met tankgrachten. In de zone voor de tankgracht zijn voorposten ingericht, terwijl erachter twee of drie loopgravenstelsels werden aangelegd, waarmee de verdediging enige diepte kreeg. In bijlage 2 is een luchtfoto weergegeven (4027, d.d. 8 april 1945) waarop enkele oorlogsgelateerde infrastructuur aan de westzijde van Hilversum zichtbaar is.

2.2 Luchtoorlog

In de Studie Brongers worden er voor Kortenhoef en Graveland twee vliegtuigcrashes beschreven. De gebeurtenissen zijn niet naar de projectlocatie te herleiden. Het verliesregister, opgesteld door Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945, ontsluit informatie over een groot aantal vliegtuigcrashes in de omgeving. Alle crashlocaties liggen op relatief grote afstand van de projectlocatie.

2.3 EODD

De locatie is naoorlogs grotendeels vergraven. Op een open data portaal is een groot deel van het archief van de EODD ontsloten. Het gaat hierbij om ca. 110.000 meldingen van vondsten van vermeende munitieartikelen in de periode 1968-2008. Naast de ruimrapporten worden er ook mijnenveldenkaarten en luchtaanvallen ontsloten via het portaal. Zover bekend is er in de omgeving op het terrein van Tromphenburg in 1999 bij werkzaamheden 1 munitieartikel gevonden.

2.4 Defensie- en oorlogsschade

In opdracht van het Projectteam Wederopbouw van de Rijksdienst voor Monumentenzorg is in mei 2006 door Dr. E. Blankenstein een inventarisatie opgesteld over gehele of gedeeltelijke verwoestingen door oorlogsgeweld toegebracht aan gebouwen, woningen, scholen, boerderijen, molens, kerken, historische monumenten, spoor- en verkeersbruggen, havens en overig onroerend goed in de periode 1939 – 1945 in Nederland. Voor Kortenhoef zijn er geen specifieke schadegevallen beschreven.

2.5 Vergeldingswapens

Er zijn regionaal diverse meldingen van inslagen van V1- en V2-raketten bekend. Geen van deze meldingen liggen in de nabijheid van de projectlocatie.

2.6 Luchtfoto's

De National Collection of Aerial Photography te Schotland (NCAP) ontsluit onder andere luchtfoto's genomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het bestand bestaat uit luchtfoto's genomen voor en na luchtaanvallen. Het NCAP ontsluit foto's van de projectlocatie en het

omliggende gebied. Ook het archief van de WUR ontsluit luchtfoto's genomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook dit archief ontsluit foto's van de projectlocatie of het omliggende gebied. De foto's zijn van redelijke kwaliteit. Het landgebruik is echter onregelmatig wat voor een groot contrast zorgt. Hierdoor is het niet eenvoudig maaiveldverstoringsen te signaleren. Op het eerste gezicht worden geen maaiveldverstoringsen opgemerkt die in verband gebracht kunnen worden met de mogelijke aanwezigheid van NGE.

Onder bijlage 1 zijn 3 luchtfoto's opgenomen, te weten 4008 (1 januari 1945), 4105 (3 februari 1945) en 4031 (8 april 1945). De projectlocatie is op de foto indicatief ingetekend middels een rode stippellijn.

2.7 Gemeente Wijdmeren

Voor deze QuickScan is contact gezocht met de afdeling Openbare orde en Veiligheid van de gemeente Wijdmeren. Bij het voltooien van voorliggende notitie is er nog geen terugkoppeling ontvangen van de gemeente. Het heeft niet de verwachting dat de gemeente beschikt over informatie die de conclusie van voorliggende notitie aanzienlijk zal doen veranderen. Bij het vrij-komen van aanvullende relevante informatie zal de voorliggende notitie aangepast worden.

3 Evaluatie en aanbevelingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de feiten geëvalueerd. Deze evaluatie wordt opgevolgd door onze aanbevelingen voor het vervolgtraject.

3.2 Evaluatie

De locatie was tijdens en na de Tweede Wereldoorlog in gebruik als grasland. De locatie is naoorlogs weinig vergraven. Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog zijn de patronen in het perceel gelijk gebleven. Er waren geen doelwitten gesitueerd in het projectgebied.

De locatie lag in een gebied dat werd bevrijd door middel van het capituleren van het Duitse bezettingsleger. De locatie is nooit frontgebied geweest. De locatie ligt wel dicht nabij Hilversum. Hilversum is tijdens de bezettingsjaren ingericht met een uitgebreid verdedigingswerk. De afstand van deze werken tot de projectlocatie is groot.

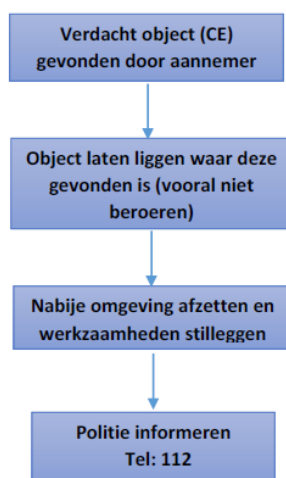
3.3 Aanbeveling

Het bovenstaande geeft aanleiding om aan te nemen dat de geplande werkzaamheden zonder aanvullend onderzoek uitgevoerd kunnen worden. Hierbij wordt opgemerkt dat nooit kan worden uitgesloten dat er NGE gevonden wordt. Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn er geen aanwijzingen aangetroffen dat er voor het onderzochte gebied rekening gehouden moet worden met een verhoogde kans op NGE in de bodem. Voorliggende notitie kan aan het V&G-dossier worden toegevoegd.

Voor het samenstellen van een contractdossier kan overwogen worden een Vooronderzoek uit te laten voeren cf. WSCS-OCE. Wij kunnen dit verzorgen. De uitkomst zal niet tot andere inzichten leiden en de actie dient dan ook voor juridische zekerheid.

3.4 Slotwoord

Opgemerkt wordt dat er tijdens de uitvoering altijd aandacht dient te zijn voor het aantreffen van onverwachte zaken en dat grondroerend personeel op hoogte dient te zijn van een protocol voor toevalsvondsten. Indien tijdens het werk gestuit wordt op zaken die lijken op OCE dient het werk altijd terstond gestaakt te worden en een deskundige geraadpleegd te worden. Het bellen van 112 is de meest eenvoudige route vanaf de werkplek naar een deskundige.

Ten aanzien van de conventionele explosieven zijn zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer verantwoordelijk voor de veiligheid van het uitvoerende personeel en de projectomgeving. Voor heel Nederland geldt dat er een risico is op toevalvondsten. De uitvoerende partij en werknemers dienen op de hoogte te zijn van de NGE gerelateerde risico's.

Het thema dient verankerd te zijn in het kwaliteitssysteem of in het V&G-plan. Zo mag de opdrachtgever van de opdrachtnemer verwachten dat deze periodiek een tool-box NGE verzorgt voor al haar grondroerende en uitvoerende personeel. Behandeld dient te worden: wat zijn CE en hoe om te gaan met een toevallige vondst. Dit om de veiligheid van de werknemer en de projectomgeving te vergroten.

Bijlage 1 Luchtfoto's RAF

Bijlage 2 Duitse verdedigingswerken Hilversum

